

С. 83–91. **3.** *Тацій В.Я.* Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / Тацій В.Я. – Х.: Высшая школа, 1988. – 198 с. **4.** *Курс уголовного права.* – Т.5. Особенная часть / [под ред. Г.Н. Борзенкова и В.С. Комиссарова]. – М., 2002. – 512 с. **5.** *Чучаев А.И.* Ответственность за принуждение к противодействию осуществлению правосудия / А.И. Чучаев // *Законность.* – 2001. – №4. – С.11–15. **6.** *Тацій В. Я.* Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: навчальний посібник / Тацій В.Я. – Х.: Українська юридична академія, 1994. – 80 с. **7.** *Кримінальне право України.* Загальна частина: [підручник] / [Ю.В. Александров, В.І. Антипов, М.В. Володько та ін.]; за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – К.: Юридична думка, 2004. – 352 с. **8.** *Кримінальне право України.* Загальна частина: [підручник] / [Ю.В. Александров, В.І. Антипов, М.В. Володько та ін.]; за ред. М. І. Мельника, В.А. Клименка. [вид. 3–ге, переробл. та допов.]. – К.: Юридична думка, 2004. – 352 с. **9.** *Кримінальне право України.* Загальна частина: Практикум: [навч. посіб.] / І.П. Козаченко, О.М. Костенко, В.К. Матвійчук та ін.; за заг. ред. Матвійчука В.К. – К.: КНТ, 2006. – 432 с. **10.** *Кримінальне право України:* Загальна частина: Практикум: [навч. посіб.] / І.П. Козаченко, О.М. Костенко, В.К. Матвійчук та ін.; за заг. ред. Матвійчука В.К. – К.: КНТ, 2006. – 432 с. **11.** Там само. **12.** *Наумов А.В.* Уголовное право. Общая часть / Наумов А.В. – М.: БЕК, 1996. – 549 с. **13.** *Коржанский Н.И.* Объект посягательства и квалификация преступления: [учеб. пособие] / Коржанский Н.И. – Волгоград: НИиРИО ВСШ МВД СССР, 1976. – 119 с. **14.** *Кримінальне право України:* Загальна частина та Особлива частини: навч. посіб. / В.О. Кузнецов, М.П. Стрельбицький, В.К. Гіжевський. – К.: Істина, 2005. – 380 с. **15.** *Коржанский Н.И.* Цит. работа. – 119 с. **16.** *Селецький С.І.* Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Селецький С.І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 504 с. **17.** *Мельник М.І.* Коментар до ст. 400 КК України / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2012. – С.1146–1147. **18.** *Міщук І.П.* Кримінально-правова охорона життя та здоров'я захисника чи представника особи: дис. ... канд юрид наук / Міщук І.П.. – К.: Міністерство внутрішніх справ України. Національна академія внутрішніх справ. 2012. – 241 с.

УДК 343.2.01

Є. І. ТЕЛІУС

ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ПОГЛЯДУ СТОСОВНО АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАСОБІВ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Проаналізовано стародавні джерела кримінального процесуального права щодо порядку затримання особи під час кримінального провадження.

Показано напрям розвитку порядку затримання під час кримінального провадження. Зроблено висновки щодо розуміння сутності даного інституту під час його першого активного застосування. Показано історичні здобутки та негативні аспекти в тогочасному порядку затримання особи під час кримінального провадження. Звернуто увагу на перші спроби відокремлення затримання від інших заходів забезпечення, зокрема тримання під вартою. Розглянуто можливості застосування альтернативних заходів забезпечення.

Ключові слова: кримінальний процес, досудове розслідування, порядок затримання.

Телиус Е.И. Формирование законодательного взгляда относительно альтернативных средств задержания лица в уголовном производстве

Проанализированы древние источники уголовного процессуального права относительно порядка задержания лица в ходе уголовного производства. Показано направление развития порядка задержания в ходе уголовного производства. Сделаны выводы о понимании сущности данного института во время его первого активного проведения. Показаны исторические достижения и негативные аспекты в тогдашнем порядке задержания лица в ходе уголовного производства. Обращено внимание на первые попытки отделения задержания от других мер обеспечения, своевременности содержания под стражей. Рассмотрены возможности применения альтернативных мер обеспечения.

Ключевые слова: уголовный процесс, досудебное расследование, порядок задержания.

Telius Eugeniy. Legislative standpoint formation with the reference to an alternative detention means in the criminal procedure

Ancient sources of criminal procedural law are analyzed within the frames of person's detention order. The direction of development of the detention order performed within the criminal procedure is indicated by virtue of the several legislative act provisions treatment. Basing on the analysis of the primary codified procedural rules of law the summary was conducted relatively to the comprehension of the present institute in the times of its primary energetic utilization. The historical achievements and negative aspects are indicated within the detention procedure of that time. The attention is accentuated on the possibilities, restricted by the criminal procedure, of the alternative measures utilization which is aimed at the further participation ensuring of the suspected.

Key words: criminal procedure, pre-trial investigation.

Однією з особливостей кримінального провадження є та, що це одна із небачених діяльностей органів державної влади, де обмеження прав і свобод вважається розповсюдженим явищем. Водночас у будь-якій правовій державі, якою, безперечно, є Україна, усе це повинно відбуватися в певних жорстких законодавчих рамках, що є наслідком пошуку вже протягом тривалого часу „ідеальних” механізмів застосування таких засобів. У результаті чого постійно розробляються й обговорюються можливості запровадження цілого комплексу заходів, які виступають як альтернативні методи. Це питання є вкрай важливим щодо будь-якого обмеження волі під час досудового розслідування, а особливо можливості затримання осіб під час цього. Адже при застосуванні цього інституту, як правило, не встановлена не лише винуватість особи у вчиненні певного кримінального правопорушення, а й немає достатніх відомостей щодо подальшої можливої поведінки особи під час досудового розслідування, хоча яке, за своєю сутністю, схоже до деяких моментів застосування тримання під вартою, що використовувалося з метою забезпечення в подальшому певної поведінки підозрюваного.

У зв'язку з цим стає цікавим та потрібним для подальших праць і внесення змін у вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство дослідження історичних поглядів стосовно того, як застосовувалося затримання в кримінальному провадженні давнини і якими вважалися альтернативні методи.

Так із прийняттям у 1497 році Судебника, що вважається першим кодексом централізованої держави на Русі, запроваджувалася особлива форма судочинства у справах о „ведомых лихих людях”, а саме розшук, під час якого затримання та привід є першими слідчими діями у даній категорії справ¹. Щодо безпосередніх

відомостей про порядок затримання, за Судебником 1497 року, то аналіз ст. 34 цього джерела права² вказує на те, що: 1) особами уповноваженими на затримання були як звичайні громадяни, так і спеціальні посадові особи, якими на той час були пристав або недільник; 2) після затримання особа трималася під арештом; 3) якщо затримання проводили звичайні громадяни, то таку особу вони мали передати приставу (недільнику); 4) після затримання особа підлягала катуванню, з метою отримання від неї власного зізнання та відомостей про своїх спільників; 5) під час затримання заборонялося чинити опір; 6) затримання повинно здійснюватися „без упередженого наміру”, під яким, згідно із ст. 34, 35 Судебника 1497 року, розумілося об'єктивне повідомлення недільником (приставом) князю чи судді про всі дії, що були вчинені стосовно чи за участю затриманого; 7) заборонялося відпускати затриманого, навіть якщо за це пропонували винагороду. Узагалі будь-які самостійні дії чи рішення особою, уповноваженою на затримання, без попереднього повідомлення про це судді чи князю: заборонялися.

Стисло характеризуючи наведені відомості, звернемо увагу, що вести мову про те, що затримання в ті часи мало відповідати певному порядку, не доцільно, головне було затримати таку особу. При цьому необхідно звертати увагу, що за своєю сутністю затримання плавно переходило в тримання під вартою, під час якого особа підлягала катуванню.

Водночас порядок затримання, за Судебником 1497 року, містив у собі й позитивні моменти, до яких можна віднести: 1) обов'язок повідомляти про всі такі факти та дії під час цього безпосередньо судді чи князю. У зв'язку з цим є підстави вважати, що вже тоді існував свого роду спеціальний контроль за проведеним затриманням; 2) для затримання потрібні були певні підстави. Так про наявність підстав для затримання особи свідчить те, що в ході „повального обшуку”, (передумова запровадженого на Русі – розшуку), опитувалися місцеві мешканці, від яких отримували інформацію про осіб, які могли вчиняти злочини. Після цього, коли певну людину називали „лихою”, її можна було затримати та передати приставу³. І незважаючи на те, що така підстава для затримання мала багато негативних моментів, до яких М. Гартунг відносить можливість затримати та в подальшому катувати особу, хоча б на підставі одного показу про те, що вона може бути причетною до злочину⁴, „повальний обшук” все одно можна розцінювати як початок запровадження ідеї щодо необхідності наявності підстав для затримання особи. Адже ст. 34 Судебника 1497 року прямо вказувала, що непричетних до крадіжки людей не затримувати.

Однак слід вказати, що даний порядок затримання за часів Судебника 1497 року стосувався лише категорії найбільш небезпечних злочинців на той час, а саме справи „о ведомых лихих людях”, тоді як у „судних” справах, які в нашому розумінні відносяться до кримінальних, проте в ті часи не відносилися до категорії „о ведомых лихих людях”, затримання також передбачалося, однак порядок його застосування був дещо іншим. Зокрема проведення затримання у „судних” справах за Судебником 1497 року детально розкриває І.Д. Беляєв: „Недільнику (приставу) видавалася „приставна” грамота, яку він мав вручити особі, яку викликають. У відповідь на це, відповідач мав дати недільнику (приставу) письмове зобов'язання своєї явки в суд. Якщо він цього не робив, то недільник (пристав) арештовував його, і тримав у себе до початку суду⁵.”

Таким чином слід зробити висновок про те, що за часів Судебника 1497 року затримання передбачалося у судних справах та у категорії „о ведомых лихих лю-

дях”, різниця між якими полягала в тому, що у категорії „о ведомых лихих людях” затримання злочинця є обов’язковим, тоді як у судних справах затриманню обов’язково передуює надання особою зобов’язання своєї явки в суд. І лише вразі відсутності цього особа могла бути затримана і триматися в подальшому під вартою.

Із прийняттям на Русі в 1550 р. нового Судебника порядок затримання осіб у кримінальному провадженні майже не змінений, про що вказує і М. Ланге⁶: „За обома Судебниками: 1) затримання передбачалося у розшукових та судних справах; 2) у розшукових справах (крадії, розбійники, убивці, палії) підозрювана особа підлягала обов’язковому затриманню та до остаточного закінчення розгляду справи поміщалася у в’язницю. Передавати її на поруки заборонялося; 2) у судних справах особу можна було затримати і тримати за приставом як до початку судового розгляду, так і після, лише якщо не віднаходилася порука.” Однак за період дії Судебника 1550 р. були деякі нововведення стосовно порядку затримання, до яких слід віднести: 1) неможливість недільником затримувати осіб у тій місцевості, де він мешкав⁷; 2) поява поручителів у розшукових справах також стала підставою для звільнення особи із подальшою передачею на поруки⁸; 3) перед тим, як затримувати місцевих мешканців, які не мають поручителів, їх необхідно представляти не просто місцевій владі, а саме тій, що виконує судові функції. У разі не вчинення цього, дії осіб, які провели затримання можна оскаржити⁹.

Досліджуючи тенденції розвитку законодавства стосовно інституту затримання в кримінальному провадженні, треба зупинитися і на положеннях Статутної книги Розбійного Приказу 1555 р., що окремо та детально регламентувала порядок проведення розшуку, а саме судово-слідчих дій у справах „о ведомых лихих людей”¹⁰. Зокрема, за ст. 10 цієї Книги, затримувати осіб у межах іншого округу мав лише відповідний місцевий губний орган або місцева влада, які, у разі надходження грамоти про розшук і доставляння злочинця, мали затримати цю особу й передати її губному органу, у межах територіальної юрисдикції якого перебуває справа. Водночас, як додає М. Ланге¹¹, за Статутною книгою Розбійного Приказу 1555 року, коли губні старости проводили „повальний обшук”, то для отримання відомостей про те, хто вчиняє крадіжки або розбої, вони опитували місцевих мешканців, на підставі показів яких формували „списки” осіб, що можуть бути причетними до даних злочинів. Після цього спеціальним посадовим особам, які називалися „біручами”, видавалися грамоти про затримання осіб зі „списку” та представлення їх перед губним старостою. Водночас, коли місцезнаходження особи, яка підлягала затриманню, було не відоме, „біручи” мали привселюдно оголошувати про необхідність затримання певних осіб.

Тобто новелою, за Статутною книгою Розбійного Приказу 1555 р., стала необхідність, за наявності підстав для цього, ухвалювати рішення про затримання певної особи, яке оформлювалося у формі відповідної грамоти, яка виносилася і у випадках, коли це мали намір робити самі потерпілі. При цьому на особливу увагу заслуговує те, що якщо місцезнаходження особи невідоме, то дана грамота мала бути оголошена привселюдно. Тобто інші люди повинні знати не лише про те, що певна особа підлягає затриманню, а існують ще й законні підстави для цього та документ, який підтверджує необхідність це зробити. У зв’язку з цим можна констатувати, що незважаючи на те, що за часів дії губних закладів під час „повального” обшуку затримання „ведомых лихих людей” чи підозрюваних до такої діяльності осіб було розповсюдженим явищем, стан розвитку інституту затриман-

ня у вказаний період часу ознаменувався таким фундаментальним положенням, як необхідність не лише наявності підстав для затримання, а й відповідного рішення на це, що, дійсно, є визначним моментом.

При цьому в даний період також відбулися перші спроби відокремлення затримання від інших заходів забезпечення. Адже відштовхуючись від відомостей з приводу того, що якщо в ході катування підозрюваний називав своїх спільників, то вони також підлягали затриманню. Після чого між цими особами проводилося впізнання, за результатами якого, якщо затриманого впізнавали як співучасника, до нього застосовувався арешт¹². Тобто за даних обставин тримання під вартою настає лише після впізнання особи, тоді як спочатку вона затримується й доставляється в губний заклад для перевірки інформації раніше затриманої особи щодо її причетності до злочину.

Із дією на Русі Соборного Уложення, що було прийняте 1648 р.¹³, разом з інститутом затримання набуває активного розвитку застосування інституту поруки, норми щодо реалізації якого були побудовані таким чином, що там, де були поручителі, особа не затримувалася, а передавалася на поруки. При цьому це стосувалося і осіб, які вже затримані. Зокрема про такий висновок свідчить погляд Ф.М. Дмитрієва¹⁴, який вказував про те, що крадія могли затримати. Проте порука була перешкодою для цього. Адже лише якщо особа не представить своїх поручителів, вона затримувалася та примусово доставлялася до суду недільником (приставом). Однак у суді дана особа трималася, доти не з'являться її поручителі.

Аналогічного погляду притримується М.А. Чельцов-Бєбутов, підозрюваного затримували і тримали під вартою доки не буде спеціального наказу про його звільнення чи поручителів¹⁵. Крім того, М.Ф. Владимирський-Буданов вказував, що якщо відповідач під час вручення виклику не представляв поручителів, він затримувався. При цьому на поруки можна передавати примусово, за розпорядженням влади¹⁶.

Тобто за Соборним Уложенням 1648 р. починає панувати думка щодо необхідності в більшості випадків передавати особу на поруку, а не затримувати її. При цьому наявність поруки має бути забезпечена будь-якими засобами. Лише за відсутності поручителів, відповідач затримувався та тримався скованим. За всіх інших обставин затримання та подальший арешт розцінювалися як незаконні дії¹⁷.

Щодо інших правил проведення затримання за часів Соборного Уложення, то, наприклад, існують відомості, що: 1) для затримання й приводу видавалися пам'ятки; 2) після затримання й доставляння на пам'ятці робилася відмітка про виконання затримання і приводу; 3) затриманих та доставлених записували в спеціальну книгу; 4) правом на затримання були наділені як посадові, так і приватні особи. Проте якщо це має намір зробити приватна особа, то вона має це зробити за участю понятих, проте у справах „с поличним” може і без них¹⁸; 5) до відповідальності притягувалися ті, хто відпускав затриманих, навіть під розписку про подальшу явку¹⁹.

Також на особливу увагу заслуговує тогочасний порядок затримання особи за місцем проживання відповідача. Адже за таких обставин після неодноразової неявки відповідача до суду (щонайменше два рази), пристав, отримавши „наказну” грамоту, яка дозволяла затримати підозрюваного, мав брати із собою двох-трьох товаришів (понятих) та стерегти дану особу біля її двору. Лише коли особа виходила з власного домоволодіння, її можна було затримати й доставити до суду. Після затримання поняті підлягали допиту²⁰.

Цікавим при дослідженні порядку затримання за часів Соборного Уложення 1648 року є також випадки затримання особи на місці вчинення злочину. За даних обставин подальше розслідування не проводилося, а сама справа направлялася до суду для розгляду по суті²¹.

Що ж до інших джерел права стосовно затримання в ті часи, то слід також звернути увагу і на положення „Новоуказные статьи о тяжбных, разбойных и убийственных делах”, які були прийняті 22 січня 1669 року²² з метою регулювання порядку затримання осіб у даній категорії справ. Так, за цим джерелом права, затримувати тих, хто викликав щонайменшу підозру у вчиненні цих злочинів, мали всі особи. Це було обов'язком кожного, за невиконання якого передбачалася відповідальність. Адже навіть „зазивна” грамота, на підставі якої затримувалися дані особи, розцінювалася як свого роду „Наказ місцевій владі і жителям про необхідність затримання злочинців”²³.

Щодо безпосередніх норм про затримання, то коментар ст. 13, 16 „Новоуказные статьи о тяжбных, разбойных и убийственных делах” вказує на єдине – заборону застосовувати насильство під час затримання, за невиконання чого передбачалася додаткова відповідальність²⁴. Однак незважаючи на це, слід вказати, що запроваджена раніше ідея стосовно заміни затримання й подальшого тримання під вартою на передачу особи на поруки мала вплив і на дану категорію справ, тобто найбільш небезпечних злочинів на той час. Адже, як відзначає І.Д. Беляєв, у зв'язку з тим, що заарештованих накопилось дуже багато, особа могла затримуватися й триматися під вартою, лише якщо в неї не було поручителів. Однак і після затримання особа не могла довго триматися під вартою, якщо інформація про вчинення нею крадіжок, розбою, вбивства не підтверджується. Таких осіб потрібно негайно звільнити, навіть якщо в них немає поручителів. Тому особа могла бути затримана й перебувати під вартою не більше двох тижнів²⁵.

Таким чином, підсумовуючи викладене, слід зробити висновок: 1) попередня тенденція масштабного застосування затримань у кримінальному судочинстві зберігалася, проте поступово вживалися заходи щодо більшого застосування поруки у всіх категоріях справ; 2) інститут затримання чітко уособлюється з інститутом тримання під вартою, між якими на той час різниці не було²⁶. Адже у всіх проаналізованих історичних матеріалах дослідники даного джерела права, вказуючи про затримання, відразу зазначають і про подальше тримання під вартою цього затриманого; 3) найцікавішим здобуттям того періоду щодо інституту затримання в кримінальному судочинстві, було передбачення порядку щодо того, як необхідно здійснювати затримання особи, яка перебуває у власному домоводінні.

1. *Кистяковский А.Ф.* О прѣчені обвиняемому способовъ уклоняться отъ слѣдствія и суда / Кистяковский А. Ф. – Санкт-Петербург: Въ Типографіи Правителствущаго Сената, 1868. – С. 28, 31. 2. Памятники русского права: Памятники права периода образования русского централизованного государства XIV-XV в.в. / [под ред. проф. Л.В. Черепнина]. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1955. – Вып. 3. – С. 351, 365. 3. *Кистяковский А.Ф.* Цит. работа. – С. 31. 4. *Гартунг Н.* История уголовного судопроизводства и судостройства Франции, Англии, Германии и России, принаровленная к университетскому курсу / Гартунг Н. – СПб., 1868. – С. 100. 5. *Беляєв И.Д.* Лекції по исторіи русскаго законодательства / Беляєв И.Д. – М.: Типо-Лит. С.А. Петровского и Н.П. Панина, 1879. – С. 519-520. 6. *Ланге Н.* Древнее русское уголовное судопроизводство (XIV, XV, XVI и половины XVII веков): сочинение Николая

Ланге / Лонге Н. – СПб., 1884. – С. 130-134. **7.** *Дмитриев Ф.М.* История судебных инстанций и гражданского апелляционного судопроизводства от судебного до учреждения о губерниях / *Дмитриев Ф.М.* – М.: Типография А.И. Мамонтова и К, 1899. – С. 135. **8.** *Очерки истории русского права. История уголовного права и судопроизводства / По лекциям проф. М. Дяконова.* – Издание студентов Юридического Факультета Юрьевского Университета. Юрьев. Типография Эд. Бергмана, 1905. – С. 106. **9.** *Памятники русского права: Памятники права периода укрепления русского централизованного государства XV–XVII в.в. / [под ред. проф. Л.В. Черепнина].* – М.: Государственное изд-во юрид. лит. 1956. – Вып. 4. – С. 310. **10.** Там же. – С. 354, 383. **11.** *Ланге Н.* Древнее русское уголовное судопроизводство (XIV, XV, XVI и половины XVII веков): сочинение Николая Ланге. – СПб., 1884. С. 138-140. **12.** *Ланге Н.* Цит. работа. – С. 147, 149. **13.** *Российское законодательство X–XX веков: в 9 т. – Т. 3: Акты Земских соборов.* – М.: Юрид. литер., 1985. – С. 83-257. **14.** *Дмитриев Ф.М.* Цит. работа. – С. 181, 195. **15.** *Чельцов-Бebutov М.А.* Курс уголовно-процессуального права / М.А. Чельцов-Бebutov // *Очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальных и буржуазных государствах.* – СПб., 1995. – С. 680. **16.** *Владимирский-Буданов М.Ф.* Обзор истории русского права / Владимирский-Буданов С.Ф. – К.: Лито-типография Товарищества И.Н. Кушнерев и Ко, 1907. – С. 733. **17.** *Дмитриев Ф.М.* Цит. работа. – С. 379. **18.** *Кистяковский А.Ф.* Цит. работа. – С. 47. **19.** *Материалы для истории приказного судопроизводства в России / К.П. Победоносцев.* – М.: Университетская типография, 1890. – С. 32-33. **20.** *Дмитриев Ф.М.* Цит. работа. – С. 381. **21.** *Уголовный процесс: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / [под ред. В.П. Божьева].* – М.: Спарк, 2002. – С. 59. **22.** *Памятники русского права: Памятники права периода создания абсолютной монархии второй половины XVII в. / [под ред. проф. Л.В. Черепнина].* – М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1963. – Вып. 7. – С. 396-434. **23.** *Владимирский-Буданов М. Ф.* Цит. работа. – С. 737. **24.** *Памятники русского права: Памятники права периода создания абсолютной монархии второй половины XVII в. / [под ред. проф. Л.В. Черепнина].* – Вып. 7. – С. 452, 455, 475. **25.** *Беляев И.Д.* Лекции по истории русского законодательства / Беляев И.Д. – М.: Типо-Лит. С.А. Петровского и Н.П. Панина, 1879. – С. 682-683, 687, 689. **26.** *Кистяковский А.Ф.* Цит. работа. – С. 64.

УДК 343.985.7

Г. Г. ФІЛОНЕНКО

ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

Стаття присвячена висвітленню специфіки тимчасового доступу до речей і документів при розслідуванні ухилення від сплати податку на прибуток. Автором наголошено на обов'язковості проведення ретельної попередньої підготовки до проведення вилучення речей та документів, а також важливості своєчасного проведення виймки при розслідуванні зазначеної категорії злочинів. В статті зосереджено увагу на встановленні переліку документів, які підлягають виймці. Обґрунтовано доцільність залучення особи, яка володіє спеціальними знаннями, для проведення виймки. Також автором запропоновано рекомендації по проведенню виймки комп'ютерів та інших магнітних носіїв інформації при проведенні розслідуванні ухилення від сплати податку на прибуток.

Ключові слова: тактика виймки, тимчасовий доступ до речей і документів, ухилення від сплати податку на прибуток, податкові злочини.

© ФІЛОНЕНКО Ганна Геннадіївна – аспірантка кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка